

NEMZETI KÖZSZOLGÁLATI EGYETEM
Hadtudományi Doktori Iskola

Koller József ezredes

**HELIKOPTEREK ÚJSZERŰ ALKALMAZÁSI
LEHETŐSÉGEI TÖBBNEMZETI ALKALMI HARC
KÖTELÉK SZÁRAZFÖLDI MŰVELETEINEK
TÁMOGATÁSA ÉRDEKÉBEN**

című doktori (Phd) értekezés szerzői ismertetője

Témavezető:

Dr. Resperger István mérnök ezredes

PhD Hadtudomány

Budapest

2012

A hidegháború utáni időszak megváltozott biztonságpolitikai környezete a haderők átalakulását, főleg létszámbeli és technikai harcértékének darabszám szerinti csökkentését vonta maga után.¹ Új típusú kihívások jelentek meg, vagy a már ismertek jelentősége nőtt meg, mint például a terrorizmus². Legtöbb esetben a katonai stratégiák³ az aszimmetrikus hadviselés és az ezekre adandó válaszlépések problémakörével találkoznak. A szárazföldi haderő műveleteinek alkalmazkodniuk kellett az aszimmetrikus hadviselés következményeihez.

A gyorsabb reagálás és a folyamatos támogatás biztosítása érdekében felértékelődött a helikopterek, a helikopteres eljárások alkalmazása és műveleti rendelkezésre állása. A több pólusúvá vált világ megkövetelte, hogy a műveletek az ENSZ⁴ vagy az EBESZ⁵ jóváhagyásával és többnemzeti kötelékben, egységes irányítás, valamint végrehajtás alatt történjenek.

Mivel a jövő fegyveres konfliktusaiban a helikopterekkel támogatott többnemzeti alkalmi harci kötelékek, azok szárazföldi mozzanatai adhatják a valószínűsíthető megoldást, a Magyar Honvédség jelenleg is folyó – immár folyamatosnak tekinthető – átalakítása a helikoptererők fejlesztésének irányába célszerű végrehajtani, akár a humán, a technikai vagy a kiképzési területeket célozzuk meg a következőkben bemutatott téziseimnek megfelelően.

Bizonyítani szándékozom a Magyar Honvédségben is meghonosított új helikopteres eljárások létjogosultságát, komplexitását és gyakorlati alkalmazásának előnyeit. Igazolni kívánom, hogy eddigi nemzetközi sikereink az új eljárások bevezetésének és a szemléletmód-váltásnak köszönhetőek.

Igazolom azon hipotézisemet, miszerint a szemléletmód-váltás megjelenése a humán oldalon is újszerű megközelítést eredményez. A „megfelelő embert a megfelelő feladatra” elv érvényesülhet az általam évekkal ezelőtt kezdeményezett objektív kiválasztási rendszerben.

---

¹ Ez főként az euró-atlanti térség országaira igaz. Másutt, például Indiában, Pakisztánban, Kínában és jó néhány arab országban a katonai dimenzió felértékelődésben volt és van jelenleg is.

² Ez a kihívás nem kizárólagosan katonai, hanem egységes stratégia alapján főként katonai, rendvédelmi, gazdasági, pénzügyi és szociális jellegű is.

³ *Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiája*. - In. Magyar Közlöny, 2012. évi 19. szám, A Kormány 1035/2012. (II. 21.) Kormány Határozata, Magyarország Nemzeti Biztonsági Stratégiájáról 33.pont

⁴ ENSZ – Egyesült Nemzetek Szervezete

⁵ EBESZ – Európai Biztonsági és Együttműködési Szervezet

Három év eredményével igazolom, hogy az általam tervezett és elindított objektív kiválasztás módszerével a kevés repülési idő ellenére is megtalálhatjuk azon gépparancsnokokat, akik nem csak a gépparancsnokokkal szemben támasztott feltételeknek tesznek eleget, de a későbbiekben gyorsabb és hatékonyabb képzést tudunk velük lefolytatni a teljes bevethetőség (CR⁶) szintjének elérése, a CJTF-feladatok hatékonyabb végrehajtása érdekében. A kiváló elméleti felkészültségű, kiemelkedő repüléstechnikájú, több szempontból is összetett problémák megoldására képes gépparancsnok az újszerű eljárásokat alkalmazó többnemzeti kötelék sikeres feladat-végrehajtásának záloga, azaz nyugodt szívvel alkalmazhatjuk őket többnemzeti kötelékben az alaprendeltetésünkől adódó, vagy egyéb más, helikopterekkel végrehajtható komplex műveletekben.

A megfelelő ember kiválasztásával természetesen nem ért véget feladatunk. A kiképzés és felkészítés kiemelten fontos, beleértve a jelen kor adta lehetőségeket. A korszerű módszerek közé tartozik, hogy alkalmazzuk a kiképzést és szinten tartást támogató repülési szimulátorokat, harcászati szimulátorokat, éjjellátó berendezéseket, on-line adatközlő és feladatszabó eszközöket is.

A műveleti repülés, kiképzés területéhez tartozó „mentorálás” jó példája annak, hogy például az Afgán Légierő (AAF⁷) hiába kapott helikoptereket, csak az azonos típust repülő országok (Csehország, Horvátország, Magyarország) tanácsadói segítségével tudja megvalósítani a repülőműszaki és hajózó állomány teljes felkészítését. Értekezésemben bemutatom az eddigi AMT⁸ és AAT⁹ tapasztalatait és annak hatását kiképzésünkre, felkészítésünkre.

Külön fejezetben vizsgálom, elemzem a városarc helikopterekkel a szárazföldi erők érdekében történő tevékenységek végrehajtását. Legnagyobb fejlődés a helikopterek alkalmazásában talán ezen a területen történt. Sajnálatos események vezettek oda, hogy át kellett gondolnunk harceljárásainkat, harcmodorunkat. Meg kellett tanulnunk, hogy nem mindegy, hol folyik a harc, mekkora erővel és ki ellen. A városarc jelentőségét, a harcmező áthelyeződését lakott területekre, tézisémmek megfelelően újszerű eljárásokat felvonultató gyakorlati példákkal igazolom.

---

⁶ CR - Combat Ready - Kiképzett, korlátozás nélkül bevethető hajózó

⁷ AAF - Afghan Air Force – Afgán Légierő, (AAP-15 Glossary of abbreviations used in NATO documents - A NATO dokumentumokban használt rövidítések gyűjteménye, 2012 – p. 42.)

⁸ AMT – Air Mentor Team – Légi Kiképzés-támogató Csoport

⁹ AAT – Air Advisor Team – Légi Tanácsadó Csoport

Vizsgálataimban megkülönböztetett figyelmet fordítok az extrém magas hőmérsékletű időjárási viszonyok között végrehajtott repülések kihívásaira és az általános felmelegedés hatására a repülésben, mivel ez nagyban befolyásolhatja az elkövetkező évek felkészítési és kiképzési követelményeit.

Az aszimmetrikus hadviselés tanulságait a Magyar Honvédségnek is emberáldozatok árán kellett megtanulni. A helikopterrel történő konvojkísérés jelentőségét számos hazai és külföldi szakfolyóiratban taglalták.¹⁰ A menetoszlopok helikopteres védelmének elmaradása magyar katonák életét követelte.¹¹ A tapasztalatok feldolgozásával, az eljárások alkalmazásával a túlélés lehetősége lényegesen növelhető lett volna. Rávilágítok arra, hogy nem szabad figyelmen kívül hagyni a feladatok végrehajtása során szerzett tapasztalatokat, azokat fel kell dolgozni, be kell építeni a mindennapi kiképzésbe, felkészítésbe és alkalmazni kell a későbbiekben.

A jelenlegi missziókon keresztül a lehetséges jövővel, a jövőképpel foglalkozom, megtéve azokat az ajánlásokat, melyekre értekezésem fejezeteiben utalok. Az értekezésem végén mellékletek, a rövidítések jegyzéke, mely a lábjegyzetben szerepeltetett rövidítéseket tartalmazza egységes táblázatba foglalva és a hivatkozott irodalom jegyzéke található.

Munkám alapjául szolgáló ismeretanyag gyűjtését 2011. szeptember 30-án, a műhelyvita észrevételei, javaslatai szerint módosított kéziratot pedig 2012 július 30-án zártam le.

A PhD értekezésem további fejezetenkénti összeglészei az alábbiak:

TÉZISEIM

1. tézisésem, hogy a **CJTF elvei** alapjaiban megmaradtak, de az alap-elgondolás a műveleti alkalmazás szintjének tekintetében **evolúciós folyamaton ment át**, így már csak CJTF-jellegű műveletekkel találkozhatunk. Javaslom tehát a CJTF-terminológia megváltoztatását. Továbbá, a szárazföldi erők támogatása érdekében végrehajtandó helikopteres eljárásokat szükséges kiterjeszteni és az új kihívásokhoz alkalmazkodó eljárásokat kidolgozni, begyakorolni a **hazai és külföldi többnemzeti gyakorlatokon**.

---

¹⁰ Janes's International Defence Review 2007. decemberi szám, - p. 32-38.

¹¹ *Magyar konvojt támadtak meg Afganisztánban*. MTI hírarchívum 2010.08.23, <http://www.mti.hu/Pages/Default.aspx?lang=hun> (Mentés: 2011. 05. 10.)

A többnemzeti helikopteres gyakorlatok **elmaradhatatlan részei** az állomány teljes felkészítésének.

2. tézisé, hogy a jól kiválasztott és kiképzett katona az összhaderőnemi többnemzeti műveletek sikerének kulcsa. Az újszerű kihívásoknak megfelelően a hajózószemélyzeteket már az alapképzésük idején, a **kiválasztás** időszakában, vagy még szerencsésebb esetben a másodpilóta- vagy operátor-kiképzés alatt szűrni kell.¹² A kiválasztott személyzeteket a kor adta technikai, technológiai lehetőségekre – **szimulátorok, harcászati szimulátorok** – támaszkodva költséghatékonyan, kevés repülési idő felhasználásával képezhetjük ki teljes értékű „combat ready” pilótáknak.
3. tézisé, hogy harcászati eljárásainkat az új típusú feladatok, műveletek követelményei szerint át kell alakítanunk, mert a missziós területeken szerzett tapasztalatok alapján a jelenkor és a jövő katonai konfliktusait szinte minden esetben forró és **szélsőséges időjárási viszonyok között, városokban, lakott területeken**, vagy azok környezetében fogják megvívni. Továbbá létfontosságú a menetoszlopok, konvojok védelme. Ezeknek a műveleteknek kulcsfontosságú eleme a gyorsan és könnyen mozgó, azonnal bevethető helikopter.
4. tézisé, hogy a Magyarországon jelenleg **kialakított helikopteres képesség, a humán tényezők¹³ tekintetében, megfelel** a NATO és a partnerországok elvárásainak. A személyzetek kiválasztásának, szűrésének, a kiképzésnek, a többnemzeti gyakorlatok elméleti kidolgozásának és ezek levezetésének jelentősége nagymértékben növekedett. Az afganisztáni **missziókban a mentorálás területén igen magas szintű és nemzetközileg elismert képességekkel rendelkezünk**. Képességeink megtartását országosan, esetleg regionálisan, együtt gondolkodva más társszervezetekkel, az **egységes-helikopter koncepció** megvalósításával lehet megoldani.

¹² Évtizedekig leginkább a „seniority” elv alapján történt a gépparancsnoki kiválasztás

¹³ Humán tényezőknek tekintem a harceljárásokat és alkalmazási elveket érintő elméleti ismereteket, kiképzői, mentori tapasztalatokat, az emberek elkötelezettségét és morális állapotát.

1. HELIKOPTEREK ALKALMAZÁSA A CJTF ELVEK SZERINT

Az értekezésemben kifejtett biztonságpolitikai bizonytalanság ellenére a Szövetség államainak lépni kellett egy újszerű, alkalmazható koncepció kialakításával és a végrehajtáshoz szükséges erők és képességek létrehozásával. Ez a kényszer - melyet a délszláv válság még meg is gyorsított - vezetett a CJTF-koncepció kialakításához. Kidolgozói célul tűzték ki, hogy álljon rendelkezésre békében is egy állandó, kifejezetten katonai feladatok végrehajtására hivatott erő. Ez eltért a korábban alapvetően hosszan elhúzódó területvédelmi feladatokra felkészített NATO-erőktől.¹⁴

A CJTF-koncepció követésével, annak hadászati szintű részleteivel nem érték el a kellő hatást. A hadászati szintű reagálás nehézkessége, időigényessége rávezette a stratégiákat, hogy módosítsák eddigi elképzelésüket. A tapasztalatok azt mutatták, hogy a CJTF alapelveit követve, de még kisebb létszámú egységeket kell kialakítani, melyeket gyorsabban lehet bevetni. Ezek a követelmények vezettek el a gyorsreagálás kialakításához. Azonban maga a CJTF ma már nem azt jelenti, mint az 1996-os megfogalmazás alatt értettek, a terminológia megváltozott.

A CJTF nem hadműveleti értelmezésére jellemző - és erre az afganisztáni műveletek világítottak rá, hogy zászlóalj szintű egységek légi támogatás mellett hajtják végre CJTF-jellegű feladataikat. Ezt a jelenleg használt terminológia a már említett CJTF, CJSOTF CJCMTF, illetve TF feladatnak nevezi. Az átalakult terminológiai jelentést az ISAF IJC hadműveleti központjából származó információk alapján gyakorlati példákkal bizonyítottam.

2. KIKÉPZÉS, FELKÉSZÍTÉS ÉS GYAKORLATOK

A többnemzeti környezetben, több haderőnem együttműködésével végrehajtott feladatok nagy kihívást jelentenek minden katona számára. A kiváló felkészülés mellett az emberi tulajdonságok, szerzett és veleszületett képességek erősen közrejátszhatnak a többnemzeti együttműködés sikerességében.

---

¹⁴ CSABAI György: *A NATO többnemzetiségű erői*. - In. Új Honvédségi Szemle, 1997. 4. sz. - p. 14.

A jól kiválasztott és kiképzett katona az összhaderónemi többnemzeti műveletek sikerének kulcsa.¹⁵ Párhuzamot állítottam fel a megfelelő gépparancsnok kiválasztása és a CJTF jellegű feladatokban sikeres katona kiválasztása között. Elméletem szerint, ha a többszemponos döntéselemzés módszerével válogatjuk ki a másodpilóták, operátorok közül gépparancsnokainkat, a kiválasztás kritériumrendszere révén a legalkalmasabb katonákat találjuk meg, akiket kevés repülési idővel, rövidebb idő alatt és kevesebb anyagi ráfordítással képezhetünk ki nemzetközi környezetben is alkalmazható parancsnokokká. Elméletemet gyakorlati repülések eredményei és külföldi tapasztalatok igazolják.

Sajnálatos módon Magyarország még nem rendelkezik olyan helikopter szimulátorral, harcászati szimulátorral, amellyel kiképzésünket jelentősen javíthatnánk. A szimulátor az alacsony költség melletti repülőkiképzés és a kiemelten fontos, különleges esetek begyakorlásának kiváló eszköze. A repülési paraméterek mellett beállítható a szimulátoron a környezet időjárása is, így kiváló alkalmat biztosít a pilótáknak az extrém forró időjárási viszonyok közt végrehajtott repülések és magashegyi leszállások begyakorlására. Az oroszok afganisztáni tapasztalatai¹⁶ figyelmeztetnek, hogy nem szabad félvállról venni a klimatikus sajátosságokat. Az értekezésemben összegyűjtött és rendszerezett ajánlások jó alapot adnak a felkészüléshez és a gyakorlatok végrehajtásához. Az általam átdolgozott és a 3. számú mellékletben megtalálható súlyszámvetési grafikon segít a gépszemélyzetek pontos mérnök-műszaki számvetésének elvégzéséhez. Vezetésemmel, kidolgoztunk egy elektronikus súlyszámvetést elvégző programot¹⁷ is, amely meggyorsítja és pontosabbá teszi a számítások elvégzését. Ez sajnos - technikai okoknál fogva - nem lehet értekezésem része.

A kiképzés és felkészítés utolsó lépése, amikor értékelő bizottság¹⁸ előtt az egység többnemzeti gyakorlat részeként bebizonyítja felkészültségét. Az összhaderónemi gyakorlatok rámutatnak az elkövetkező valós alkalmazás nehézségeire.

---

¹⁵Dr. KURTA Gábor: *Légierő-hadművelet elmélet*. – In. Egyetemi tankönyv. Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem., Budapest: 2000.

<http://193.224.76.4/download/konyvtar/digitgy/legiero/2.html> II./2. (Mentés: 2011. 11. 02.)

¹⁶ МАРКОВСКИЙ, Виктор: *Ми-24 в Афганистане*. Уголок неба. № 1 2004. <http://www.airwar.ru/history/locwar/afgan/mi24/mi24.html> (Mentés: 2011. 08. 10.)

¹⁷ A jelenleg használatos "okos" telefonokon is működő program. A program megírásában a Légi Kiképzés-támogató Csoport 7. váltásának tagjai dolgoztak be.

¹⁸ TACEVAL – Tactical Evaluation – Harcászati szintű értékelés, kiértékelés

Gyakorlataink tervezésénél és végrehajtásánál évről-évre azonos hibákat követünk el. A többnemzeti, összhaderőnemi gyakorlatok elmaradása esetén a békeidőben elkövetett hibák missziós területen emberek életébe fognak kerülni!

A gyakorlatokat úgy kell tervezni, hogy annak hadműveleti tervében a helikopterek széleskörű feladatrendszere¹⁹lehetőleg teljes skálájában szerepeljen.

3. A SZÁRAZFÖLDI CSAPATOK TÁMOGATÁSA HELIKOPTER ERŐKKEL

A szárazföldi egységek helikopterekkel történő támogatása témakörét elemezve, elengedhetetlen a két legfontosabb területet - a közvetlen légi támogatás és a szárazföldi csapatok támogatása városharcban - vizsgálata. Bár mindkét területen születtek publikációk és tudományos munkák, de fontosnak láttam rendszerezni az eddig kialakult álláspontokat, azokat frissíteni a legújabb tapasztalatokkal és egy olyan egységes, átfogó komplex anyagot létrehozni, amely újszerű és jól használható mind a felkészítésben, mind a feladatok gyakorlati végrehajtásában. Ma már egyértelműek a globális demográfiai trendek, a stratégiai veszélyek hatásai, valamint a potenciálisan ellenséges erők azon törekvése, hogy a szövetséges erőket városi környezetbe vonják. A szárazföldi erők doktrínája alapján katonáink igyekeznek elkerülni, vagy elszigetelni a lakott területeket. A kérdés az, hogy a potenciális ellenségek megengedik-e, hogy ebből a katonák előnyt kovácsoljanak. A polgári lakosságnak okozott akaratlan veszteségek lehetséges elkerülése továbbra is a stratégiánk része marad. A nemzetközi média jelenléte lehetővé teszi azt, hogy a szemben álló felek a polgári áldozatokat propagandacélokra használják fel, ahogy azt Irakban, Afganisztánban, vagy Koszovóban is tették. A polgári áldozatok elkerülésére irányuló törekvéseknek azonban megvan az ára. Amíg megfelelő szintű, városi harcban korlátozások nélkül alkalmazható technológia nem lát napvilágot, addig a légierő, azon belül a helikopterek jelentik csaknem az egyedüli megoldást hasonló esetekben.

---

¹⁹ BENKŐ Tibor vezérezredes előadásának anyagából. 2012. május 16. Magyar Tudományos Akadémián rendezett tudományos konferencia

ÚJ TUDOMÁNYOS EREDMÉNYEK

1. **Bizonyítottam**, hogy az új típusú kihívásoknak megfelelően a humán-, a technikai és a kiképzési oldalról a hajózószemélyzeteket már az alapképzésük idején, a kiválasztás időszakában vagy még szerencsésebb esetben másodpilóta-, esetleg operátor-kiképzettség alatt szűrni kell, majd az így kiválasztott személyzeteket a koradta technikai lehetőségek – szimulátorok, harcászati szimulátorok – segítségével költséghatékonyan, viszonylag kevés valós repülési idő felhasználásával képezhetjük ki teljesen bevethető - „combat ready” - pilótákká. **Igazoltam**, hogy az objektív, minden jelölt számára egyértelmű, világos kiválasztás és előrejutási lehetőség olyan versenyhelyzetet teremt, ami pozitívan befolyásolja a folyamatos, magas szintű, naprakész szakmai tudást és morális megerősödést jelent.

2. **Elemeztem és bizonyítottam**, hogy a CJTF szárazföldi műveleteinek támogatása érdekében végrehajtandó helikopteres eljárásokat szükséges volt kiterjeszteni és **újszerű**, az eddigiektől eltérő alkalmazási eljárásokat kidolgozni és azokat a hazai és külföldi **többnemzeti gyakorlatokon begyakorolni**. A CJTF terminológiai megváltozását bizonyítottam. Tézisemet a műveleti elvek és eljárások bemutatásaival és a **nemzetközi gyakorlatok feldolgozott tapasztalataival igazoltam**.

3. **Bizonyítottam**, hogy a helikopter-erők különös figyelmet kell, hogy kapjanak a közeljövő konfliktusaiban. **Elemeztem és igazoltam**, hogy a jelenkor és a jövő katonai konfliktusai fő műveleteinek igen jelentős részét nagy valószínűséggel a városokban, a lakott- és beépített területeken fogják megvívni, többnyire **szélsőséges időjárási viszonyok között**. **Kimutattam**, hogy a **városharc**, mint régóta ismert harcászati fogalom, magas szintű végrehajtásának egyik kulcsfontosságú elemévé vált a gyorsan és könnyen mozgó, azonnal bevethető helikopter. **Gyakorlati példák elemzésén keresztül igazoltam**, hogy a hadszíntereken és missziós területeken végrehajtott csapatmozgások **menetoszlopai védelmének, oltalmazásának, támogatásának egyik elengedhetetlen eszköze a** harci és könnyű harci helikopter.

4. **Elemeztem és bizonyítottam**, hogy Magyarország helikopteres képessége a NATO- és nem NATO-országok körében is megállja helyét. Az egységes helikopter-kon koncepció megvalósításával ez a képesség megőrizhető.

A missziós tapasztalatokat feldolgozva **bemutattam és bizonyítottam**, hogy - a kevés egy főre jutó repülési idő ellenére is - a nemzetközi szinten a **mentorálás** területén kiemelkedő eredményeket értünk el. Missziós harcászati és hadműveleti tapasztalatok, tanulságok elemzése alapján **rámutattam**, hogy az évtizedek óta gyakorolt harcászati eljárásaink jelentős része átgondolást, a tapasztalatok feldolgozása után pedig átdolgozást igényel.

AZ ÉRTEKEZÉS FELHASZNÁLHATÓSÁGA

Megítélésem szerint az általam elkészített értekezés anyaga felhasználható a Nemzeti Közszolgálati Egyetem (NKE) képzési programjában szereplő, a szárazföldi erők és a légi erők alkalmazása háborús és nem háborús műveletekben témák oktatása során.

Az értekezésemben kifejtett gépparancsnoki kiválasztási eljárás pozitív eredményeivel évek óta bizonyítja a módszer létjogosultságát. A bevált eljárást - pontosítások után - javaslom központilag bevezetni és alkalmazni a pilóta-válogatás merevszárnyú és forgószárnyas területein is.

Az elmúlt évek helikopterekkel végrehajtott többnemzeti gyakorlatainak tapasztalatait összegeztem, melyek jó alapot szolgálhatnak a következő évek gyakorlatainak tervezésében és végrehajtásában.

Pilótáink Afganisztánban helikoptereket vezetnek, repülő-műszaki állományunk pedig ezeket a helikoptereket üzemelteti. Javaslom a kiképzésükben szerepeltetni az értekezésem 2.2.2 (extrém időjárások közti üzemeltetéssel és repüléssel kapcsolatos) fejezetét. A városharc témakört célszerűnek tartom felhasználni az NKE megfelelő tanfolyamain, és a speciális misszióba induló állomány kiképzésében, felkészítésében. Továbbá, e területek tökéletesítése céljából, javaslom bedolgozásra az AAT és AMT eddigi eredményeit, tapasztalatait.

Az egységes helikopter-koncepció jó alapja lehet a társszervekkel történő jövőbeni együttműködésnek. Javaslom az ajánlás további egyeztetés utáni megvalósítását, hiszen a jelenlegi és a jövőbeni forráshiányos időszak egyik, szakmailag is megalapozott „menekülési iránya” lehet.

Bízom benne, hogy a döntés előkészítők, döntéshozók és más érintettek elolvassák, értelmezik és felhasználják értekezésemet, hogy megalapozott döntések születhessenek.

Bízom abban is, hogy a helikopterek újszerű alkalmazási elveinek felhasználása hozzájárul a Magyar Honvédség helikopter erői lehetőségeinek és képességeinek növeléséhez. Az a kevés (anyagi) lehetőség pedig, ami a jövőben várható, az értekezés eredményeinek felhasználásával hatékonyan kiaknázható, az erőforrások és erőfeszítések legszükségesebb helyre összpontosításával az eredményesség és költséghatékonyság fokozható, s ez által a leghatékonyabb megoldások valósulhatnak meg.

Publikációs jegyzék

Könyvfejezet

1. PADÁNYI József, KOHUT László, KOLLER József, LÉVAY Gábor: *Az éghajlatváltozás hatása a biztonságra és a katonai erő alkalmazására.* – In. Védelmi Tanulmányok 63. Könyvfejezet. Stratégiai és Védelmi Kutatóintézet, Budapest, 2010.

Magyarországon megjelenő idegen nyelvű folyóiratban

1. *New ways to employ helicopters in the hungairan defence forces as a response to the security challengers of the 21th century.* – In. AARMS: Academic and Applied Research in Military Science, 2009. Volume 8 Issue 4

Magyar nyelvű mértékadó folyóiratban (on-line megjelenés is)

1. *Az összhaderőnemi műveletek érdekében végrehajtott hazai és külföldi törekvések a helikopterek többcélú alkalmazására.* – In. Repüléstudományi Közlemények, Különszám. 2008. április 11.
2. *A közvetlen légi támogatás tervezésének és végrehajtásának alapkérdései.* – In. Hadtudományi Szemle, 2008. I. évfolyam 1. szám
3. *Az olasz-magyar katonai kapcsolatok ápolása külföldi repülőnapokon történő részvétellel.* – In. MH ÖHP Folyóirata
4. KOLLER József – SZÉP László: *Az olasz vezérkari főnök stratégiai koncepciója.* – In. Új Honvédségi Szemle 2005/5.
5. *Helikopterek alkalmazása az aszimmetrikus hadviselés korában.* – In. Hadtudomány, 2008/3-4.

6. *Gépparancsnoki beosztásba történő kiválasztás újszerű módszere.*
Repüléstudományi konferencia 2009. 50 év hangsebesség felett a magyar légtérben. – In. 2009/2. szám, 2009. április 24.
7. *A többnemzeti összhaderőnemi alkalmi harci kötelék alkalmazása kutatómentő feladatban.* – In. Honvédségi Szemle, 2008. szeptember 62. évfolyam 2. szám
8. BALI Tamás alezredes – KOLLER József alezredes: *Szimulátorok alkalmazásának lehetőségei a pilótaképzés és műveleti repülések érdekében.*
– In. Honvédségi Szemle, 2009. szeptember 63. évfolyam 5. szám
9. *Helikopter erők szerepe összhaderőnemi alkalmi harci kötelék lakott területeken folytatott műveletében, hazai és külföldi tapasztalatok.* – In. Sereg Szemle, 2010/1. szám
10. *Helikopterek alkalmazásának lehetőségeit befolyásoló tényezők lakott területeken folytatott műveletek végrehajtásakor.* – In. Sereg Szemle, 2010/2. szám
11. KOLLER József – LÁZÁR Béla: *A légi kiképzés-támogató csoport (Air Mentor Team) felkészítésének és működésének tapasztalatai.* – In. Szolnoki Tudományos Közlemények XIV. Szolnok, 2010.
12. *Szállító és harci helikopter erők missziós felajánlásainak jelenlegi helyzete, a légi kiképzés-támogató csoport (Air Mentor Team) végrehajtott misszióinak gyakorlati tapasztalatai.* – In. Repüléstudományi Közlemények. Különszám. 2011. április 15. Szolnok, 2011.

Nemzetközi konferencia kiadványban megjelent idegen nyelvű előadás

1. *Objectives of the hungarian defence forces in the field of rotary wing operations.* Heli-Power Conference, 2009. Praga (2009. 11. 03—06.)
2. *Politica comparata di Ungheria.* (CEMISS-ISSMI) Összhaderőnemi felsőfokú Vezérkari Intézet, Róma, 2005. február 07.
3. *L'adesione dell'Ungheria all'Unione Europe: Situazione attuale e prospettive future.* Annuario 7. Corso Superiore di Stato Maggiore Interforze Anno Accademico, 2005.
4. *Hungarian helicopter forces – Present projects, future plans.* Heli-Power Conference 2010, London, 2010.

Hazai konferencia kiadványban megjelent magyar- és idegen nyelvű előadások

1. *A helikopter erők alkalmazásának időszerű kérdései.* Légierő tudományos szakmai konferencia, Hadtörténeti Intézet és Múzeum, 2008. május 22.
2. *Multirole application of helicopters and Hungarian efforts of support special operations by helicopters Lessons learned Exercises in 2009.* Különleges műveleti konferencia ZMNE 2010. 05. 11.
3. *A Magyar Honvédség helikoptereinek újszerű alkalmazása a XXI. század biztonságpolitikai kihívásainak tükrében.* Tudományos konferencia, Gyöngyös, Károly Róbert Főiskola, 2010. szeptember 24.
4. *Biztonságpolitikai kihívások, veszélyek... válasz a helikopter, avagy: A Magyar Honvédség helikoptereinek újszerű alkalmazása.* Tudományos konferencia, Mátrafüred, 2010. október 24.

Tanulmány

1. *Olaszország és az olasz haderő szerepe a hidegháború utáni Európában, valamint olasz-magyar katonai kapcsolatok alakulása.* Szakdolgozat. ZMNE BVKL-8 2004

Szakmai-tudományos életrajz

Személyi adatok:

Születési idő: 1967. szeptember 16.

Szül. hely: Szekszárd

Elérhetőség: Tel: 0036 30 8150051

Képzettség:

Helikoptervezető, helikopter üzemmérnök, - Kilián György Repülő Műszaki Főiskola;

Okleveles Biztonság- és Védelempolitikai szakértő, - Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem;

Hadászati-hadművelti képesítés, - Összhaderőnemi Felsőfokú Vezérkari tanfolyam, Róma;

Felsőfokú Vezető Képző Vezérkari tanfolyam diplomája, - Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem (Honosítva)

Fegyveres Erők Jogtanácsosa, - Nemzetközi Humanitárius és Katonai Műveletek Joga tagozat, Róma, Milano;

MASTER Nemzetközi Katonai-stratégiai tanulmányok, - Összhaderőnemi Felsőfokú Vezérkari tanfolyam, Róma;

Iskolák, tanfolyamok, továbbképzések:

Kilián György Repülőműszaki Főiskola Helikoptervezető (Szolnok) 1986-1989.
(Frunze, volt Szovjetunió) 1987-1989

Angol nyelvtanfolyam (Veszprémi Egyetem) 1996-1997.

Katonai szakanyaggal bővített angol nyelvtanfolyam (BKNYK, Budapest) 1997.

Katonai szakanyaggal bővített olasz nyelvtanfolyam (MK. KFH, Budapest) 1998-1999.

NATO túlélési tanfolyam (Olaszország, Monteterminillo) 1999.

Angol Légi Hadművelti tanfolyam (BKNYK Budapest) 2000.

Szárazföldi Csapatparancsnoki-Törzstiszti tanfolyam (Olaszország, Civitavecchia) 2000-2001.

Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi Egyetem (Biztonság- és Védelempolitikai Szak) 2001-2004.

Szinten tartó angol nyelvtanfolyam (DOVER Nyelviskola Budapest) 2002.

Összhaderőnemi Felsőfokú Vezérkari tanfolyam ISSMI (Olaszország, Róma) 2004-2005.

Fegyveres Erők Jogtanácsosa tanfolyam (Olaszország, Milanó-Róma) 2004-2005

NATO fedélzeti harci alkalmazási tanfolyam (Németország, Oberammergau) 2006.

Repülésbiztonsági tanfolyam (Párizs, Franciaország) 2009.

Nyelvismeret:

Angol - felsőfok „C”

Olasz - felsőfok „C”

Orosz - felsőfok „C”

Beosztások:

MH 87. Bakony Harci Helikopter Ezred, Helikoptervezető-lövész, 1989.
(Szentkirályszabadja);

MH 87. Bakony Harci Helikopter Ezred, Helikoptervezető 1993.
(Szentkirályszabadja);

MH 87. Bakony Harci Helikopter Ezred, Helikoptervezető géppárparancsnok, 1994.
(Szentkirályszabadja);

MH 87. Bakony Harci Helikopter Ezred, Értékelő Tiszt (TACEVAL),
harcihelikopter oktató, 2001. (Szentkirályszabadja);

MH 87. Bakony Harci Helikopter Ezred, Századparancsnok, 2004.
(Szentkirályszabadja);

MH 86. Szolnok Helikopter Ezred, Rajparancsnok, 2004. (vezényelve külföldre);

MH 86. Szolnok Helikopter Ezred, Harci alkalmazási főtiszt 2005. (Szolnok);

MH 86. Szolnok Helikopter Ezred, majd Bázis, Harcihelikopter zászlóalj,
zászlóaljparancsnok 2006. (Szolnok);

MH 86. Szolnok Helikopter Bázis, Bázisparancsnok-helyettes 2007. (Szolnok);

Repült típusok:

Vitorlázórepülő géptípusok (12) SF-25 ZLIN-142 Cessna 150, 172; MI-8, MI-24
Repült óra: 2100 óra

Kitüntetések:

Tiszti szolgálati jel III. fok. 10 év után, 1999.

Aranykoszorús I. osztályú repülő hajózó, 2003.

Tiszti szolgálati jel II. fok. 20 év után, 2006.

Szolgálati jel bronz fokozata 2007

Szolgálati jel ezüst fokozata 2010

Árvízvédelemért szolgálati jel 2010

Katonai Főiskolai tanulmányait Szolnokon és a volt Szovjetunióban végezte. 1989-ben szerzett kitüntetéses diplomát. Első beosztását a Bakony Harci Helikopter Ezrednél kapta, mint helikoptervezető-lövész, majd helikoptervezető-gépparancsnok. 2001. március. 01-től harcihelikopter oktató lett. A repülés mellett, idejét szakmai tudása továbbfejlesztésére és nyelvek tanulására fordította. Az ezred törzsében dolgozva igyekezett az elméleti tudását és gyakorlati tapasztalatát kamatoztatni, kapcsolatokat épített ki külföldi NATO országokkal,(Hollandia, Olaszország) és a szerzett tapasztalatokat igyekezett beépíteni az új követelményekbe (SOP; CAS;

stb.), nagymértékben elősegítve alakulata és a Légierő integrációját. Munka mellett elvégezte a Zrínyi Miklós Nemzetvédelmi egyetem Biztonság- és védelempolitikai szakát. Olaszországban, az Összhaderőnemi Felsőfokú Vezérkari tanfolyamon a katonai végzettség mellett, a „Nemzetközi Katonai-stratégiai tanulmányok Mester” oklevelét szerezte meg, valamint, ezzel egyidőben a Nemzetközi Humanitárius Jog és Katonai Műveletek tagozaton megszerezte a „Fegyveres Erők Jogtanácsosa” címet. Szabadidejében vitorlázórepül és bújárkodik. 15 éves kora óta foglalkozik a repüléssel. A jövőt illető tervei, hogy az évek alatt megszerzett szakmai tapasztalatával, valamint a folyamatban lévő PhD fokozat megszerzésével elősegítse hazánk pozitív megítélését itthon és külföldön.

Kabul, 2012. július 30-án.

Koller József ezredes